

MONITOR CHIŃSKI

„Monitor chiński” omawia i komentuje aktualną sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną w Chińskiej Republice Ludowej oraz chińskie działania w Europie Środkowo-Wschodniej.

DR BARTOSZ KOWALSKI

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHIŃSKI

KWIECIEŃ 2021

USA I JAPONIA WSPÓLNYM GŁOSEM NA TEMAT CHIN

Władze ChRL są wyraźnie zaniepokojone wspólnym frontem amerykańsko-japońskim a w szerszej perspektywie poprawą stosunków między USA i sojusznikami na obszarze Indo-Pacyfiku, za którymi oprócz retorycznych zapewnień o przywiązaniu do wspólnoty demokratycznych wartości idą konkretne działania finansowe i sygnały – choć na razie ostrożne – do podjęcia działań w ich obronie. W tej perspektywie bilans pierwszych trzech miesięcy prezydentury Joe Bidena jest dla Pekinu zdecydowanie niekorzystny.

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

1 kwietnia: chiński program pożyczek międzynarodowych pod lupą badaczy. Autorzy nowo opublikowanego studium, obejmującego 100 umów kredytowych zawartych przez Chiny z 24 państwami przedstawiają następujące wnioski: umowy są obwarowane nadzwyczajnym stopniem tajności (zwłaszcza po 2014 roku); uprzywilejowują chińskie banki państwowe jako pod względem pierwszeństwa w ściąganiu należności od kredytobiorcy i przyznają chińskiej stronie liczne prerogatywy w zakresie decydowania o zerwaniu umowy bądź przyspieszenia tempa spłacania kredytu.

5 kwietnia: Chiny pracują nad cyfrową walutą. Według Ma Changchuna z Ludowego Banku Chin stworzenie cyfrowego juana ma wyeliminować banki i aplikacje finansowe z pośrednictwa w przesyłaniu środków finansowych. Wprowadzenie waluty cyfrowej zwiększy jednocześnie stopień kontroli władz ChRL nad obywatelami i gospodarką. Wirtualna waluta budzi obawy USA, ponieważ zmniejszy zależność Chin od dolara i amerykańskich sankcji w globalnym systemie finansowym. Władze ChRL chcą ponadto wprowadzić datę ważności cyfrowego juana, co ma zachęcić Chińczyków do inwestowania i wydawania pieniędzy. W kwietniu próbne wykorzystanie cyfrowej waluty zostało zainicjowane w prowincji Hajnan.

7 kwietnia: co dalej z chińskimi inwestycjami na Grenlandii? Zwycięstwo w lokalnych wyborach opozycyjnej dotąd partii Inuit Ataqatigiit (IA, Wspólnota Ludzka) stawia pod dużym znakiem zapytania dostęp Chin (i innych mocarstw)

do olbrzymich złóż metali rzadkich znajdujących się na Grenlandii, do których dostępu IA chce chronić ze względów środowiskowych. Chiny wydobywają obecnie 70% światowych metali rzadkich, a planowana przez państwowego giganta Shenghe inwestycja w grenlandzkie złoża w Kvanefjeld miałyby zapewnić zwiększenie światowego wydobycia minerałów rzadkich o nawet 10% (Shenghe jest mniejszościowym udziałowcem australijskiego kombinatu górnictwa Greenland Minerals, który posiada licencję na eksplorację złóż w Kvanefjeld). Ze względu na położenie Grenlandii i znaczenie jej złóż metali rzadkich dla przemysłu (m.in. produkcji akumulatorów), znajdująca się pod zwierzchnictwem Danii i związana paktem obronnym z USA wyspa stała się w ostatnich latach miejscem poszukiwania wpływów przez Chin.

11 kwietnia: Chiny wątpią w skuteczność własnych szczepionek? Czołowy chiński wirusolog i Dyrektor Chińskiego Centrum Kontroli i Prewencji Chorób Gao Fu stwierdził na konferencji prasowej w Chengdu, że chińskie szczepionki nie dostarczają pożądanego stopnia odporności na COVID-19, a co za tym idzie należy rozważyć aplikację trzeciej dawki albo podawanie szczepionek w systemie mieszanym z produktami opartymi na innej technologii. Dotychczas w Chinach dopuszczono do użycia cztery szczepionki rodzimej produkcji – ich skuteczność według oficjalnych danych waha się od 65 do 80%; jednak według testów szczepionki Sinovac przeprowadzonych w Brazylii skuteczność wynosi jedynie 50%. Z kolei w przypadku szczepionek opartych na technologii mRNA, produkowanych przez Pfizer i Modernę, testy wykazują ok. 90% skuteczność.

W związku ze słabą odpowiedzią immunologiczną na szczepionkę Sinopharm Zjednoczone Emiraty Arabskie zaczęły kierować część mieszkańców na trzecią rundę szczepień. Z kolei Serbia prowadzi na ten temat rozmowy z przedstawicielami chińskiego koncernu, ponieważ pomimo dużego stopnia wyszczepienia Serbów liczba nowych zakażeń utrzymuje się na wysokim poziomie.

12 kwietnia: rekordowa kara dla Grupy Alibaba. W wyniku postępowania antymonopolowego władze ChRL nałożyły karę w wysokości 2,75 mld USD za „nadużywanie dominującej pozycji na rynku”. Działalność Grupy znalazła się na celowniku władz w październiku 2020 roku, po publicznym wystąpieniu Jacka Ma w Szanghaju, w którym de facto zakwestionował zdolność organów regulacyjnych (czyli KPCh) do skutecznego zarządzania polityką finansową państwa.

12 kwietnia: koncern Huawei ogłasza plany na 2021 rok. Według kierownictwa firmy, najbliższe miesiące będą okresem korygowania strategii rozwojowej i przetrwania w okresie niepewności. Koncern ma skoncentrować działania na rozwijaniu kilku obszarów priorytetowych: oprogramowaniu, technologii dla przemysłu motoryzacyjnego i sieci 5G. Zdaniem prezesa Erica Xu, wpływ amerykańskich sankcji, zwłaszcza w zakresie dostępu do półprzewodników, będzie wpływał negatywnie na działalność firmy co najmniej przez rok.

15-17 kwietnia: chińsko-amerykańskie rozmowy nt. klimatu. Tydzień przed organizowanym przez Joe Bidena światowym szczytem w sprawie walki z ociepleniem klimatu, były sekretarz stanu (obecnie odpowiedzialny za politykę klimatyczną) John Kerry udał się na dwudniowe rozmowy do Szanghaju. Efektem negocjacji jest ogólnikowy komunikat, w którym Pekin i Waszyngton – dwaj największy emitenci gazów cieplarnianych – wyraziły wolę współpracy w zakresie zmian klimatycznych. Członek chińskiego zespołu negocjacyjnego Su Wei stwierdził, że głównym rezultatem spotkania jest to, że dialog w sprawie klimatu został przywrócony, natomiast John Kerry odnotowawszy, że Chiny są głównym państwem na świecie korzystającym z węgla, dał do zrozumienia, że zapewnienia (strony chińskiej) będą musiały poczekać na weryfikację w praktyce.

19 kwietnia: UE przyjmuje strategię wobec Indo-Pacyfiku. Pierwszy tego rodzaju dokument przyjęty przez państwa Wspólnoty odpowiada na szereg wyzwań w regionie Indo-Pacyfiku: wzrost znaczenia Chin i związane z tym dążenia państw regionu do zmniejszenia zależności gospodarczej od Pekinu, sygnalizuje aktywny udział UE w transformacji cyfrowej Azji Południowo-Wschodniej i zwiększenie obecności marynarki wojennej państw europejskich na Morzu Południowochińskim. Powodzenie strategii będzie – co naturalne – zależało przede wszystkim od sposobu jej realizacji, zwłaszcza w aspekcie bezpieczeństwa (do tej pory obecność państw UE na Morzu Południowochińskim ogranicza się właściwie do floty wojennej Francji i Niemiec).

22 kwietnia: więcej partii na chińskich uczelniach. Zgodnie z nowymi wytycznymi KC KPCh uczelnie mają mocniej zaangażować się w proces umacniania struktur partyjnych (zob. komentarz).

22 kwietnia: Egipt uruchomi produkcję chińskich szczepionek. Umowę w tej sprawie zawarł chiński Sinovac i egipski koncern Vacera, który w ciągu dwóch miesięcy ma wyprodukować w swoich fabrykach 5 mln dawek szczepionki (kontrakt przewiduje produkcję od 40 do 60 mln dawek); umowa obejmuje też

transfer technologii. Minister zdrowia Hala Zayed powiedziała, że program szczepień jest ogromnym wyzwaniem, ponieważ państwa uprzemysłowione koncentrują się na zabezpieczeniu własnych obywateli. W ceremonii podpisania umowy udział wzięli premier Mostafa Madbouly, minister Zayed i ambasador ChRL w Egipcie Liao Liqiang. Egipt, Maroko i Zimbabwe są według Bridge Consulting największymi odbiorcami chińskich szczepionek w Afryce. Chiny sprzedały do tej pory na świecie 691 mln dawek, 16,5 mln przekazały w formie darowizn, a 177 mln dostarczyły.

23 kwietnia: Izba Gmin określi politykę Chin w Sinciangu jako ludobójstwo.

Uchwalenie deklaracji w tej sprawie nie obliguje brytyjskiego rządu do podjęcia konkretnych działań, ale jest sygnałem rosnącej niezgody na politykę chińskich władz. Dotychczas podobne deklaracje ws. ludobójstwa w Sinkiangu ogłosiły parlamenty Kanady, Holandii i USA. Władze w Pekinie określiły brytyjskie oskarżenia jako bezpodstawne i sprzeciwiły się „poważnej ingerencji w wewnętrzne sprawy Chin”.

27 kwietnia: populacja Chin kurczy się. Chiny opublikują wkrótce wyniki spisu ludności z grudnia 2020 roku, który potwierdzi oficjalnie, że populacja tego kraju zmniejszyła się z ponad 1,4 mld do 1,38 mld mieszkańców. Kryzys demograficzny może być w rzeczywistości poważniejszy: według raportu chińskiego banku centralnego średni wskaźnik dzietności wynosi obecnie 1,5, podczas gdy oficjalnie informowano o 1,8. Gwałtowne starzenie się społeczeństwa chińskiego będzie miało ogromny wpływ na gospodarkę Chin i pośrednio całego świata.

KOMENTARZ

Amerykańsko-chińskie rozmowy klimatyczne. Gdy w Szanghaju toczyły się rozmowy z udziałem Johna Kerry'ego, szefem struktur partyjnych w Ministerstwie Środowiska i Ekologii został mianowany Sun Jilong, były sekretarz Sinciańskich Korpusów Produkcyjno-Budowlanych (bingtuanów), który w ub. roku został objęty amerykańskimi sankcjami (ustawą Magnickiego) za łamanie praw człowieka. Takie posunięcie ze strony ChRL wydaje się mieć na celu pokazanie, że urzędnicy objęci sankcjami będą częścią negocjacji klimatycznych z USA, a polityka klimatyczna zamiast pełnić rolę jednego z niewielu możliwych obecnie „wspólnych mianowników” w relacjach chińsko-amerykańskich, jest dla Pekinu kolejnym obszarem rywalizacji.

USA i Japonia wspólnym głosem na temat Chin. Wizyta premiera Sugi Yoshihide w Białym Domu przyniosła potwierdzenie amerykańsko-japońskich zobowiązań w zakresie bezpieczeństwa i zaowocowała mocnym stanowiskiem w kwestii powstrzymywania rosnących wpływów Chin w Azji Wschodniej, zarówno pod względem technologicznym, jak i wojskowym. Prezydent Biden i premier Suga zobowiązali się do utworzenia funduszu badań i rozwoju sieci 6G o wartości 4,5 mld USD oraz zabrali głos w sprawie Morza Południowocchińskiego, represji wobec Ujgurów w Sinciang, sytuacji w Hongkongu i bezpieczeństwa Tajwanu. Choć wzmiankowaniu Tajwanu nie towarzyszyła zdecydowana deklaracja w kwestiach obronnych, to japoński premier zabrał głos w sprawie Tajwanu – we wspólnym komunikacie z prezydentem USA – po raz pierwszy od 1969 roku. Warto również odnotować, że zanim doszło do szczytu Biden-Suga, japoński minister spraw zagranicznych Toshimitsu Motegi wezwał w ostrym tonie szefa chińskiej dyplomacji Wang Yi do podjęcia działań służących poprawie sytuacji praw człowieka w Sinciang i powstrzymaniu się od ograniczania swobód demokratycznych w Hongkongu. Chiny są najważniejszym partnerem handlowym Japonii, a władze w Tokio były dotychczas bardzo ostrożne w krytykowaniu sąsiada (m.in. wyłamały się z zachodnich sankcji nałożonych na Pekin w marcu). Rosnąca rola Japonii w amerykańskiej strategii powstrzymywania Chin znalazła odzwierciedlenie w ostrym, dwuczęściowym komunikacie chińskiego MSZ opublikowanym po rozmowie obu ministrów. Pekin zasugerował, że Tokio podąża bezrefleksyjnie za amerykańskimi namowami i ostrzegł przed przyłączeniem się do amerykańskich sankcji i nieingerowaniem w ich wewnętrzne sprawy oraz wezwali do spojrzenia na rozwój Chin w przychylniejszy sposób.

Powyższa reakcja wskazuje wyraźnie, że władze ChRL są wyraźnie zaniepokojone wspólnym frontem amerykańsko-japońskim a w szerszej perspektywie poprawą stosunków między USA i sojusznikami na obszarze Indo-Pacyfiku (vide marcowy szczyt QUAD), za którymi oprócz retorycznych zapewnień o przywiązaniu do wspólnoty demokratycznych wartości idą konkretne działania finansowe i sygnały – choć na razie ostrożne – do podjęcia działań w ich obronie. W tej perspektywie bilans pierwszych trzech miesięcy prezydentury Bidena jest dla ChRL zdecydowanie niekorzystny.

Wyraźne zwiększenie stopnia upolitycznienia chińskich uczelni. Nowe wytyczne w sprawie organizacji komórek KPCh na uczelniach kładą mocny nacisk na obowiązek pracy politycznej i ideologicznej m.in. w odniesieniu do przywództwa KPCh, edukacji w zakresie jedności etnicznej i bezpieczeństwa państwa oraz krzewienia ideologii socjalistycznej, a zwłaszcza „myśli Xi Jinpinga”.

Ścisła integracja sfery edukacyjno-naukowej i politycznej w ChRL powinna być brana pod uwagę przez zagranicznych partnerów w kontaktach z chińskimi instytucjami akademickimi.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

1 kwietnia: chińska darowizna medycznego sprzętu ochronnego dla Bośni i Hercegowiny. Partię sprzętu przekazała władzom Mostaru – zdominowanej przez Chorwatów stolicy kantonu hercegowińsko-neretwiańskiego – ambasada ChRL w BiH. W zorganizowanej z tej okazji ceremonii udział wzięli ambasador Ji Ping, burmistrz Mostaru Mario Kordić, który podziękował za chińską pomoc, udzieloną gdy trzecia fala pandemii uderzyła w Mostar a lokalnym instytucjom medycznym brakuje zaopatrzenia oraz dyrektorka Mostarskiego Centrum Zdrowia Kristina Bevanda, która powiedziała, że jej placówka chętnie skorzysta z chińskich doświadczeń w zakresie zapobiegania, leczenia oraz szczepienia przeciw COVID-19. W styczniu br. darowiznę sprzętu ochronnego przekazał szpitalowi im. Św. Apostoła Łukasza w mieście Doboj – w Republice Serbskiej – chiński gigant farmaceutyczny Sinopharm.

3 kwietnia: węgierski certyfikat dobrych praktyk producenckich (GMP) dla Sinopharm. Dokument został wydany przez Narodowy Instytut Farmacji i Żywności (OGYÉI). Przypomnijmy: według oficjalnych informacji chińskimi szczepionkami zaszczepili się zarówno premier, jak i prezydent Węgier.

5 kwietnia: genom pięciu tysięcy Polaków będzie sekwencjonowany w Chinach? Badania prowadzone w ramach projektu Genomiczna Mapa Polski II mające na celu określenie genomu referencyjnego Polaków, przeprowadzi chińska firma BGI. Przekazanie próbek DNA powiązanemu z rządem, choć nominalnie prywatnemu, podmiotowi z ChRL budzi jednak obawy o bezpieczeństwo danych biometrycznych i ich możliwego wykorzystywania do własnych celów badawczych związanych z handlem, medycyną, sztuczną inteligencją i technologią wojskową. Takie zastrzeżenia wobec BGI wysuwają amerykańskie służby kontrwywiadowcze.

7 kwietnia: linia Wizzair uruchomi połączenie z Węgier do Chin przez Kazachstan? Nowe połączenie zapowiedział szef węgierskiego MSZ Péter Szijjártó podczas wizyty w Kazachstanie. Jednak na razie potwierdzono jedynie uruchomienie w czerwcu lotów z Budapesztu do Nur-Sułtan, które następnie miałyby być przedłużone do Pekinu.

12 kwietnia: UE nie spłaci chińskiej pożyczki Czarnogóry. Pod koniec marca władze pogrążonej w kryzysie gospodarczej Czarnogóry zwróciły się do UE

o wykupienie od Chin kredytu na budowę autostrady Bar-Boljare o wartości blisko 1 mld USD, który zwiększył zadłużenie bałkańskiego państwa o 25%. Bruksela na razie wykluczyła taką możliwość (zob. komentarz).

13 kwietnia: darowizna chińskiego zarządu Portu Pireus (PP) dla dzieci z biednych rodzin. Z okazji nadchodzącej w kościele prawosławnym Wielkanocy, chińskie COSCO przekazało trzy tys. upominków dla dzieci z Pireusu i dwóch sąsiednich miast. Akcja wpisuje się w próby ocieplania wizerunku przez chiński zarząd PP (szerzej na ten temat chińskiej dyplomacji publicznej w Pireusie zob. [wpis na blogu OSA](#)).

14 kwietnia: Polska stała się największym partnerem handlowym Yinchuanu (RA Ningxia Hui) w Europie Środkowo-Wschodniej. Obroty handlowe ze stolicą muzułmańskiego Regionu Autonomicznego Ningxia Hui wzrosły głównie w zakresie dodatków paszowych, sprzętu medycznego, leków i części maszynowych.

14 kwietnia: dwie chińskie firmy w Serbii wstrzymują działalność ze względów środowiskowych. W związku z zanieczyszczeniem rzeki Pek czasowo zamknięto kopalnię miedzi w mieście Majdapanek (okręg BOR, wschodnia Serbia), należąca do chińskiego konglomeratu Zijin Mining. Kopalnia wchodzi w skład konglomeratu wydobywczo-hutniczego RTB Bor, który w 2018 roku na skraju bankructwa przejął chiński inwestor; będzie mogła wznowić działalność dopiero po uruchomieniu oczyszczalni wody.

W tym samym dniu inspektorat środowiska w Zrenjaninie nakazał zamknięcie fabryki przetwórstwa plastiku firmy FeitianSuye we wsi Perlez – firma będzie mogła wznowić działalność po rozwiązaniu problemów. Do inspekcji i związanego z nią wstrzymania produkcji w fabryce doszło po protestach 70 mieszkańców, którzy narzekali na zapach spalonego plastiku.

15 kwietnia: szef kancelarii premiera Węgier nt. skuteczności chińskich szczepionek. Minister w kancelarii premiera Orbána i wiceprzewodniczący partii Fidesz Gergely Gulyás oświadczył na konferencji prasowej, że wbrew informacjom nt. [ograniczonej skuteczności szczepionki Sinopharm](#), nie ma konieczności podania dodatkowej, trzeciej dawki. Takie sugestie ze strony przedstawiciela węgierskiego rządu idą wbrew informacjom płynącym z Serbii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, a nawet wątpliwościom wyrażonym przez urzędników-wirusologów z ChRL. Co więcej, Gulyás skrytykował wątpiących w przedstawione przez niego informacje dziennikarzy za „służenie brudnym interesom” i oznajmił, że produkt Sinopharm ma wyższą skuteczność od szczepionek Pfizera.

16 kwietnia: Węgry blokują wspólne oświadczenie UE w sprawie Hongkongu. Oświadczenie krytykujące ustawę o bezpieczeństwie narodowym

w Hongkongu miało zostać upublicznione w ramach spotkanie szefów MSZ państw członkowskich UE. Według agencji Reutera, Węgry uznają, że UE i Chiny dzieli zbyt wiele napięć, aby otwierać kolejne pole do konfliktu. W marcu br. Węgry niechętnie przyłączyły się unijnych sankcji nałożonych na ChRL za łamanie praw człowieka w Sinciang, które szef węgierskiej dyplomacji określił mianem „bezcelowych”.

20 kwietnia: inauguracja roku Zielonego Rozwoju i Ochrony Środowiska formatu 17+1. W uroczystości w Pekinie wziął udział wiceminister spraw zagranicznych i szef sekretariatu 17+1 Qin Gang oraz szef KPCh w ministerstwie środowiska Sun Jilong.

22 kwietnia: chińska dyplomacja partyjna wobec Rumunii. Wiceszef Wydziału Łączności Międzynarodowej (WŁM) KPCh Qian Hongshan i wiceprezydent – znajdującej się w opozycji – rumuńskiej Partii Socjaldemokratycznej (PSD) Gabriel-Valer Zetea rozmawiali o stosunkach dwustronnych oraz uczestnictwie w formacie „17+1”. Wiceszef PSD pogratulował rozmówcy z okazji 100. rocznicy powstania KPCh, mówiąc, że jego partia przywiązuje dużą wagę do rozwoju tradycyjnych przyjaznych stosunków z KPCh, jest gotowa wzmocnić wymianę doświadczeń w zakresie rządzenia i przyczynić się do promowania współpracy dwustronnej w różnych dziedzinach.

22 kwietnia: rozmowa marszałka Senatu RP Tomasza Grodzkiego z Wang Yangiem. Wang jest członkiem ścisłego kierownictwa KPCh i przewodniczącym Chińskiej Ludowej Politycznej Konferencji Konsultatywnej (ChLPKK). Do kolejnej w ostatnich tygodniach rozmowy na wysokim szczeblu – w tym przypadku z przedstawicielem opozycji – doszło z inicjatywy strony chińskiej. Wskazuje to, że Chiny postrzegają obecnie Polskę jako ważne państwo, którego stanowisko może być kluczowe dla uratowania chwiejącego się formatu „17+1” (w chińskim komunikacie opublikowanym po spotkaniu znalazło się stwierdzenie, że w stosunkach z Europą Chiny „traktują relacje dwustronne z Polską priorytetowo). Ponieważ rozmowa została przeprowadzona z reprezentującym Koalicję Obywatelską marszałkiem Grodzkim, można wnioskować, że Chiny próbują zapewnić sobie również poparcie polskiej opozycji

Z kolei w informacji przedstawionej przez Senat wynika, że Pekin traktuje priorytetowo relacje z Warszawą w kilku obszarach współpracy, takich jak medycyna, nowoczesne technologie, gospodarka cyfrowa i ochrona środowiska naturalnego. Marszałek Grodzki poinformował natomiast, że oczekuje większego otwarcia się Chin na polski eksport i stworzenia ułatwień w podróżowaniu dla osób zaszczepionych, co wspomogłoby kontakty gospodarcze. Wyraził również zaniepokojenie sytuacją praw człowieka w Sinciang, Tybecie i Hongkongu.

23 kwietnia: Czarnogóra renegotjuje chiński dług? Wobec fiaska starań o pomoc finansową z UE, minister finansów Czarnogóry, który wcześniej ostrzegwał Brukselę o rosnącym uzależnieniu finansów jego państwa od Pekinu, odbył rozmowę z ambasadorem ChRL w Podgoricy Liu Jinem. Według oficjalnego komunikatu obie strony wyraziły chęć kontynuowania rozmów „za pomocą istniejących kanałów komunikacyjnych i omówienia szczegółowych zagadnień związanych z pożyczką przez właściwe instytucje”.

24 kwietnia: były premier Węgier Péter Medgyessy gloryfikuje KPCh. W wywiadzie udzielonym agencji Xinhua przed nadchodzącym 100-leciem powstania KPCh, polityk stwierdził, że przywództwo partii komunistycznej i socjalizm z chińską charakterystyką jest najodpowiedniejszy dla „uwarunkowań Chin”, co pozwoli Chinom na dalsze postępy i rozwój w przyszłości. W 2015 roku były premier otrzymał medal Przyjaźni Węgiersko-Chińskiej z rąk szefa MSZ Pétera Szijjártó.

26 kwietnia: 3 miliony chińskich szczepionek w Serbii. Według informacji przedstawionej przez premier Anę Brnabić, z łącznej liczby 4,5 mln szczepionek przeciwko COVID-19, które do tej pory pozyskała Serbia, aż 3 miliony pochodzi z Chin. Dzięki temu do końca kwietnia 37% mieszkańców Serbii ma zostać zaszczepiona (zob. komentarz).

27 kwietnia: szef Instytutu Konfucjusza (IK) w Bratysławie grozi słowackiemu ekspertowi ds. Chin. Dyrektor IK Ľuboslav Štora wysłał list z pogrózkami do Mateja Šimalčíka, jednego z ważnych ekspertów ds. Chin w Europie Środkowo-Wschodniej i dyrektora wykonawczego Central European Institute of Asian Studies (CEIAS). Štora napisał m.in.: „Czy dobrze sypiasz? Powinieneś stresować się, kiedy idziesz ulicą...”. Štora to były szef słowackiego oddziału chińskiego koncernu telekomunikacyjnego ZTE. List z pogrózkami ma związek z publikacją analizy CEIAS nt. chińskiej obecności na słowackich uczelniach.

27 kwietnia: Węgry podpisują kontrowersyjną umowę o współpracy z szanghajskim Uniwersytetem Fudan. Warunki kontraktu na budowę kampusu w Budapeszcie wpisują się w model preferowany przez ChRL w relacjach z globalnym Południem. Umowa o wartości 1,5 mld USD (a więc przekraczającej roczne wydatki Węgier na naukę) przewiduje częściowe wykorzystanie – bez stosowania procedur przetargowych – chińskiej siły roboczej i materiałów budowlanych oraz finansowanie w większości oparte na chińskim kredycie (zob. komentarz).

27 kwietnia: chiński inwestor otwiera zakład produkcyjny w Poznaniu. W nowej fabryce firmy Tuopu wytwarzane będą podzespoły do samochodów elektrycznych. Łączne nakłady na inwestycję sięgną 30 mln EUR; docelowo inwestor ma zatrudnić 450 osób. W wejściu na rynek inwestora aktywnie wspierały Polska Agencja Inwestycji i Handlu (PAIH) i władze miejskie Poznania.

28 kwietnia: język chiński w serbskim parlamencie. Serbski parlament obradujący nad dwoma porozumieniami z ChRL stał się miejscem groteskowej sytuacji. Poseł rządzącej partii SNS Luka Kebara cześć swojego przemówienia wygłosił w języku chińskim, wychwalając przyjaźń serbsko-chińską i przywództwo Aleksandra Vučića.

28 kwietnia: JD.com otwiera magazyn w Polsce. Główny chiński rywal Grupy Alibaba na rynku e-commerce otworzył magazyn przy granicy z Niemcami, zaledwie 90 km od Berlina, i zapowiada ekspansję w Europie.

29 kwietnia: otwarcie kolejnego odcinka chińskiej obwodnicy Belgradu. Obecny na ceremonii otwarcia prezydent Vučić zapowiedział, że cała inwestycja ma zostać ukończona w ciągu roku. Przemawiając w obecności ambasador Chen Bo, Vučić wyliczał własne sukcesy w polityce gospodarczej i infrastrukturalnej, które są łatwiejsze do osiągnięcia gdy „pracuje się wspólnie z przyjaciółmi”.

29 kwietnia: rozmowa telefoniczna Xi Jinpinga z Viktorom Orbánem. Według komunikatu strony chińskiej, przywódca ChRL powiedział, że współpraca w zakresie szczepionek jest dowodem na głębokie zaufanie polityczne pomiędzy oboma państwami. Podkreślił również, że Chiny wysoko cenią sobie przyjazną politykę Węgier i ich ważny wkład w rozwijanie relacji Chiny-EŚW. Premier Orbán zaakceptował również zaproszenie do wizyty w Pekinie.

30 kwietnia: czeski Senat za udziałem Tajwanu w pracach WHO. W uchwale podjętej jednogłośnie (58:0) izba wyższa parlamentu wezwała rząd Czech do poparcia starań Tajwanu o udział w pracach WHO. Ponadto podkreślono korzyści, które obie strony odniosły we współpracy antypandemicznej.

30 kwietnia: Macedonia Północna otrzymuje 200 tys. szczepionek z Chin. Transport szczepionek przybył ciężarówkami z Serbi, dodatkowe 100 tys. dawek Chiny mają przekazać w formie darowizny. Do tej pory w Macedonii Północnej zaszczepiono tylko 60 tys. mieszkańców (szczepionkami Pfizer i Sputnik).

KOMENTARZ

Czy UE może zaoferować Czarnogórze alternatywę wobec Chin? W aspekcie realnych rozwiązań rząd premiera Krivokapicia, który zмага się z wieloma wyzwaniami politycznymi i gospodarczymi, ma w zakresie możliwości spłaty chińskiego kredytu (1 mld USD) ograniczone pole manewru. To właśnie dlatego zwrócił się pod koniec marca do Unii Europejskiej o wykupienie przez nią chińskiego długu, aby – jak argumentuje wicepremier Dritan Abazović – zmniejszyć oddziaływanie Chin w Czarnogórze. Przejęcie zobowiązań przez UE miałoby się również przełożyć na korzystniejsze warunki spłaty długu przez Czarnogórę. Pierwsza tego rodzaju podjęta przez państwo bałkańskie próba zmiany wierzyciela z Pekinu na Brukselę zakończyła się jednak niepowodzeniem – Komisja Europejska na razie odrzuciła wniosek, argumentując, że nie może przejmować długów wobec państw trzecich. Taka decyzja mogłaby być również trudna do obrony na poziomie polityk krajowych poszczególnych państwa członkowskich, tym bardziej, że przywódcy europejscy przestrzegali Czarnogórę przed ryzykowną inwestycją. Istotnie, wykupienie chińskiego długu przez UE byłoby przejawem niekonsekwencji. Jednak Bruksela nie może oczekiwać zmniejszenia wpływów chińskich w państwach bałkańskich – którym przygląda się z rosnącym niepokojem i określa jako przeszkodę w procesie integracji europejskiej – jeśli nie zaoferuje realnej, finansowej alternatywy wobec Pekinu (szerzej zob. [BLOG OSA](#)).

Węgry narzędziem w chińskiej kampanii dezinformacyjnej? Nachalne propagowanie skuteczności chińskich szczepionek przez rząd Viktora Orbána świadczy, że wśród Węgrów poziom zaufania musi być wobec nich nadal niski. Najwyraźniej nie pomogło ani zaszczepienie się produktem Sinopharm przez premiera i prezydenta, ani wydanie chińskiej firmie certyfikatu GMP. Natomiast manipulowanie statystkami i wykorzystywanie ich przez węgierskich urzędników państwowych wysokiego szczebla, jako dowodu na rzekomą wyższą skuteczność chińskich szczepionek od ich zachodnich odpowiedników, należy traktować w kategoriach chińskich działań dezinformacyjnych.

Z kolei w kontekście podpisania umowy z Uniwersytetem Fudan, poza jej aspektem finansowym, wątpliwości budzi też ryzyko upolitycznienia działalności naukowej i edukacyjnej chińskiej uczelni działającej w UE, zwłaszcza wobec nowych wytycznych KPCh w kwietniu (warto odnotować, że już w 2019 roku status Fudan został zmieniony: zapis o wolności myśli i wolności akademickiej

zastąpiono passusem o wierności partii). W tym kontekście wejście czołowej chińskiej uczelni na europejski rynek edukacyjny może – oprócz korzyści stricte naukowych – przynieść również ryzyko związane z rozpowszechnianiem agendy KPCh i wykorzystywaniem jednostki naukowo-dydaktycznej do oddziaływania politycznego, np. w celu neutralizowania krytycznych wobec Chin informacji i opinii, albo promowania poglądów zgodnych z linią polityczną Pekinu. Jako sygnał w tym zakresie można traktować groźby wysunięte przez szefa Instytutu Konfucjusza w Bratysławie pod adresem dyrektora niezależnego słowackiego instytutu, który na co dzień zajmuje się analizą chińskich wpływów w Europie.

Serbia kontynuuje dyplomację szczepionkową dzięki chińskiemu „patronowi”. Choć wszystkie szczepionki z Chin, jak i te z programu COVAX zostały pozyskane przez Serbię na zasadach komercyjnych, to chińskie dostawy są otoczone specjalną otoczką propagandową – w kwietniu dostawy z Chin premier Brnabić witała osobiście na lotnisku w Belgradzie wraz z ambasadorem ChRL Chen Bo (dwukrotnie, 5 i 26 kwietnia). Zdaniem Brnabić poprawa sytuacji pandemicznej w Serbii jest możliwa przede wszystkim dzięki współpracy z Chinami, z kolei ambasador Chen wyraziła nadzieję, że chińska pomoc pozwoli zbudować w Serbii „mur immunologiczny”. Dzięki olbrzymim zapasom z Chin Serbia może prowadzić własną dyplomację szczepionkową na Bałkanach. Prym w tym zakresie wiodzie prezydent Vučić, który bierze osobisty udział w ceremoniach przekazywania – niewielkich, ale propagandowo nośnych – dostaw szczepionek państwom sąsiednim. Z serbskiej pomocy wyłączone są jednak produkty chińskich koncernów, co wskazuje, że Chiny nie pozwalają, aby Serbia prowadziła konkurencyjną wobec nich politykę wizerunkową na Bałkanach. Niemniej przedstawiciele władz w Belgradzie nie nagłaśniają dostaw od producentów zachodnich, dzięki którym proces tej swoistej mimikry politycznej jest możliwy.

W kwietniu przykładem takich działań było przekazanie przez Vučića partii szczepionek (10 tys. dawek AstraZeneca) przywódcy bośniackich Serbów Miloradowi Dodikowi (prezydentowi wchodzącej w skład BiH Republiki Serbskiej). Szczepionki wręczono w czasie oficjalnej ceremonii w belgradzkim Instytucie Wirusologii, Szczepionek i Surowic „Torlak”, w którym wkrótce ma zostać uruchomiona produkcja rosyjskiego „Sputnika”. Przy okazji wizyty w „Torlak” Vučić powiedział, że „Rosjanie i Chińczycy wypowiadają się z uznaniem” na temat warunków w Instytucie i ogłosił, że w ciągu 10-12 lat Serbia ma zostać superpotęgą w dziedzinie produkcji szczepionek, nie tylko przeciw Covid-19. Serbska dyplomacja szczepionkowa przekłada się również na poprawę wizerunku międzynarodowego tego kraju. W ostatnich tygodniach turystyka

szczepionkowa do Serbii zyskała uwagę światowych mediów, ONZ pochwaliła Serbię jako pierwsze państwo w Europie szczepiące uchodźców, a WHO określiła serbski program szczepień jako imponujący.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

